

OPA PA! - integruotas ugdymo(si) priemonių kompleksas priešmokyklinukams, parengtas pagal naują Priešmokyklinio ugdymo programą. Šį kompleksą jau spėjo įvertinti ne tik daugelis Lietuvos priešmokyklinio ugdymo pedagogų, tėvų ir vaikų, bet ir Europos mokomosios literatūros leidėjų grupė (EEPG) – **OPA PA! apdovanotas sidabru Europos mokomosios literatūros leidėjų grupės (EEPG) apdovanojimuose BELMA 2015!**

Dalijamoji medžiaga skiriama veikloms diferencijuoti. Pedagogas, norėdamas individualizuoti ugdymą, gali naudoti dalijamus lapus ar papildomas dalijamosios medžiagos užduotis. Dalijamojoje medžiagoje pateikiama daug praktinių bei aukštesniuosis mąstymo gebėjimus ugdančių užduočių.

Priešmokyklinio ugdymo priemonių kompleksą OPA PA! sudaro:

- Priešmokyklinuko knyga (3 dalys).
- Grupės plakatų rinkinys (3 dalys).
- Užduočių ir projektų bloknotas (3 dalys).
- Pedagogo knyga(3 dalys).
- Garso įrašai.
- Grupės kalendorius.
- Dalijamoji medžiaga (3 dalys).
- Pasiekimų aplankas.

Priešmokyklinio ugdymo priemonių kompleksą OPA PA! sukūrė integruoto ugdymo ekspertės, žinomos mokomųjų priemonių autorės Jolanta Skridulienė ir Vilija Vyšniauskienė.

Priešmokyklinio ugdymo priemonių komplekto „OPA PA!“ dėmė su naujaja „Priešmokyklinio ugdymo bendrąja programa“

„Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa“ (toliau PUBP) yra dokumentas, kuriuo savo darbe privalo remtis visi mūsų šalies pedagogai, dirbantys su priešmokyklinio amžiaus vaikais. Tačiau plačiaja prasme programa yra gairės, kelias, kuriuo kūrybingi ugdytojai ir ugdytiniai keliauja patys rinkdamiesi tinkamą kelionės būdą, tempą, priemones, pakeleivius ar poilsio vietas. Priešmokyklinio ugdymo metai nėra kelionės pradžia (vaikai jau turi patirties iš ikimokyklinio laikotarpio) ir nėra pabaiga. Tai etapas, kai gyvendamas, žaisdamas, tyrinėdamas, jausdamas, bendraudamas, tiesiog augdamas vaikas pasirengia, subręsta mokyklai. Šiuolaikinėje ugdymo ir ugdymosi aplinkoje yra pakankamai įvairių ugdomųjų priemonių, skatinančių aktyvią vaiko veiklą, jo smalsumą, kūrybiškumą, vaizduotę. Viena iš tokių priemonių yra ugdymo priemonių kompleksas priešmokyklinukams „OPA PA!“. Jis sudarytas pagal gamtos – kalendorinį – principą. Ugdomoji medžiaga suskirstyta į temas (32 mokomosios savaitės ir 32 temos). Išsamus rekomenduojamos veiklos aprašas ir medžiaga yra pateikiama tik pirmoms 4 kiekvienos savaitės dienoms. Darbas su komplekto dalimis – grupės knyga (plakatais), priešmokyklinuko knyga, užduočių bloknotu – per dieną trunka ne ilgiau nei pusvalandį. Penktadienio veiklos aprašo nėra. Ši diena skiriama vaikų pasiūlytai, su savaitės tema susijusiai veiklai. Galima atlikti didesnes kūrybines užduotis, rengti žaidimų ar vaidinimų dienas, išskylauti ir pan. Komplekto medžiaga kruopščiai parinkta ir parengta siekiant ugdyti visas PUBP įvardytas kompetencijas, derinant organizuotą, kryptingą ugdomąją priešmokyklinio ugdymo pedagogo ir spontanišką vaiko veiklą. Priešmokyklinio ugdymo siekis – vaiko socialinė, sveikatos, pažinimo, komunikavimo ir meninė kompetencijos. Kalbant apie kompetencijas, reikia atsižvelgti į tai, kad vaiką supantis pasaulis yra vientisas ir nedalomas. Šis vientisumo pojūtis turi būti išlaikytas, todėl visos kompetencijos ugdomos integraliai, skirstymas į atskiras kompetencijas yra sąlygiškas. Kasdienė vaikų veikla padeda vienu metu plėtoti kelias tarpusavyje susijusias kompetencijas. PUBP priede pateikiamose pasiekimų ir ugdymo gairėse, kalbant apie socialinės kompetencijos ugdymą, akcentuojamas vaiko santykis su savimi (1.1.1), su bendraamžiais (1.1.2), suaugusiais (1.1.3) ir aplinka (1.1.4). Šiems dalykams ugdyti ypač tinkamas darbo su plakatais metodas, siūlomas komplekte „OPA PA!“. Aptardami naują plakatą vaikai ne tik susipažįsta su tema, bet yra nuolat skatinami analizuoti, išskirti detales, lyginti (plakato dalis lyginama su priešmokyklinuko knygos iliustracija), sukaupti dėmesį ir kurį laiką jį išlaikyti. Vaikai mokosi pasakoti apie save, išklausti draugų pasakojimų, susikurti ir laikytis grupės taisyklių (tema „OPA PA grupėje“), skatinami svarstyti, koks elgesys tinkamas, o koks – ne, kodėl? (temos „Gandro lizde“, „Prie stalo“, „Prekybos centre“ ir kt.). Mokomi būti budrūs su nepažįstamaisiais (tema „Į pasaką“). Kasdien žaisdami ir tyrinėdami vaikai mokosi bendrauti ir bendradarbiauti, būti draugiški ir tolerantiški, padėti kitam ir paprašyti pagalbos. Pvz., temoje „Varnėno inkile“ skatinama patiems rasti taikius konflikto sprendimo būdus, „Draugų būryje“ kalbama apie gebėjimą dalytis, draugauti, užstoti skriaudžiamą draugą. Daug komplekto užduočių skirta vaiko ir šeimos santykiui. Kalbama apie kasdienį šeimos gyvenimą (temos „Dovanų dirbtuvėje“, „Prie puodelio arbatos“), laisvalaikį („Muziejuje“, „Per sniegą“, „Prekybos centre“ ir kt.), šventes („Prie eglutės“, „Blynų šventėje“, Pas Velykų

bobutė“...). Komplekte „OPA PA!“ labai didelis dėmesys skiriamas patriotiškumui ugdyti (PUBP priedo 1.1.4 punktas). Nuosekliai, visus metus kalbama apie tautai svarbius dalykus – papročius, istorinį paveldą (Vėlinių tema „Tarp žvakelių ir žvaigždelių“), tautodailę ir amatus („Blynų šventėje“, „Mugėje“), tautosaką ir valstybės simbolius („Per Lietuvą“). Svarbu tai, kad vaikai apie šiuos dalykus ne tik kalba, bet ir aktyviai dalyvauja etnokultūrinuose renginiuose, išvykose, projektuose. Vieną iš tokių projektų siūloma vykdyti nuo vasario 16 d. iki kovo 11 d. Keletą savaičių vaikai kasdien skatinami atlikti bent po vieną darbėlį ar veiklą, skirtą Lietuvai. Rengdami projektą visi nejučia išmoksta eilėraščių ir dainų apie Lietuvą, grupės ar klasės patalpos išpuošiamos vaikų sukurtomis meninėmis kompozicijomis tėvynei. Jei vaikams ši veikla įdomi, užbaigus projektą galima surengti šventę, skirtą Lietuvai, visai mokymo įstaigos bendruomenei, šeimoms.

PUBP priede pateikiamose pasiekimų ir ugdymo gairėse išskiriama sveikatos ir sveikos gyvensenos samprata (2.1.1), psichikos sveikata (2.1.2), socialinė (2.1.3), fizinė (2.1.4) sveikata. Apie sveikatą ir sveiką gyvenseną šešiamėčiai jau turi nemažai žinių ir praktinių įgūdžių. Sveikatos kompetencijai ugdyti „OPA PA!“ pateikiama labai įvairių užduočių ir veiklų. Pvz., temoje „Po kopūsto lapu“ kalbama apie sveiką ir nesveiką maistą. Priešmokyklinuko knygoje (I d. p. 33) pateikiami klausimai diskusijoms: ką valgyti sveika? iš ko galima spausti sultis? Tą dieną vaikai turėtų paragauti įvairių vaisių ir daržovių sulčių (jei yra galimybė – dalyvauti spaudžiant sultis), jas palyginti (skonis, spalva, tirštumas, kvapas ir pan.), aptarti jų naudą organizmui. Ką daryti, kad gerai jaustųsi ir būtų sveiki, vaikai sužino žiemos pradžioje aptardami temą „Prie puodelio arbatos“. Be to, susipažįsta su populiariausiomis vaistažolėmis (avietėmis, čiobreliais, kmynais), jų gydomosiomis savybėmis, pasidalija asmenine patirtimi, mokosi užplikyti vaistažolių arbatą, padengti stalą arbatai, kalbasi apie medaus naudą žmogaus organizmui. Su vaistažolėmis atliekamos ir įvairios meninės užduotys. „OPA PA!“ komplekte yra numatyta galimybė užduotis ir veiklas diferencijuoti pagal vaikų pomėgius ir gebėjimus. Tai leidžia vaikams pajusti sėkmę atlikus vieną ar kitą darbą, teigiamai vertinti save, pasidžiaugti savo gebėjimais (vėžliuko užduotys užduočių bloknote, dalijamosios medžiagos sąsiuvinis „O-O-OPA!“). Šešiamėčiai jau geba atpažinti emocijas ir įvardyti keletą pagrindinių jausmų. Tačiau vaikams reikia pavyzdžių, kaip tinkamai reikšti jausmus ir emocijas, todėl kuriamos įvairios situacijos, vaikai ieško konstruktyvių būdų, kaip spręsti problemas. Tam puikiai tinka penktadieniams skirtos „Susikaupimo užduotys“ (CD įrašai, 6 plokštelės). Apie socialinę sveikatą kalbama nagrinėjant temas: „OPA PA grupėje“ – kaip galima susidraugauti ir palaikyti draugystę; „Per mokslo kalnus“ – su nežinomais daiktais ir medžiagomis reikia elgtis atsargiai; „Svečiuose pas mašinas“ – kaip dera elgtis gatvėje, kelyje, kur kreiptis ištikus nelaimėi. Itin pabrėžiama fizinio aktyvumo reikšmė. Pedagogų knygoje beveik kiekvienos dienos apraše yra pateikiama įvairių judriųjų žaidimų, ratelių, šokių, fizinių pratimų kompleksų, rekomenduojama veikla gryname ore. Su vaikais kalbama apie dienos režimą, darbo ir poilsio svarbą („Dovanų dirbtuvėje“), tinkamą aprangą įvairiais metų laikais („Per balas“ – ką rengtis lyjant, „Prie puodelio arbatos“ – kaip rengtis, kad neperšaltum ir kt.). Kasdien stiprinami higienos įgūdžiai, kreipiamas dėmesys į aplinkos tvarką, švarą („Į pagalbą gamtai. Darom!“).

PUBP priede nurodytose gairėse akcentuojamos šios ugdymo sritys: domėjimasis, smalsumas (3.1.1), tyrinėjimas, informacijos rinkimas (3.1.2), informacijos apdorojimas (3.1.3), refleksija, interpretacija,

kūrybiškas taikymas (3.1.4). Ugdymo komplektas „OPA PA!“ nėra skirtas vien akademinėi veiklai su vaikais. Pedagogai, dirbantys su šešiametėmis, pedagogo knygoje gali rasti kiekvienam penktadieniui daug pasiūlymų, kaip ugdomąją veiklą organizuoti netradicinėje aplinkoje, kuri skatina vaikų domėjimąsi ir smalsumą. Pvz., aptarus įvairias daržoves („Po kopūsto lapu“) savaitės pabaigoje vaikams reikėtų parodyti tikrą daržą. Apie miško medžius, grybus, smulkiuosius žvėrelius siūloma kalbėtis miške. Tema „Muziejuje“ geriausiai bus atskleista tikrame muziejuje. Susipažinus su tema „Prekybos centre“ derėtų nueiti į tikrą prekybos centrą ir pamėginti pritaikyti įgytas žinias. Šiame komplekte daug vietos skiriama praktinei veiklai, pateikiama daugiau nei 100 įvairių šio amžiaus vaikams tinkamų tyrimų ir eksperimentų, kuriems naudojamos pačios paprasčiausios vaikams pažįstamos medžiagos (maisto produktai, gamtinės medžiagos: šakelės, šiaudai, žemė, molis, plunksnos... žmogaus sukurtos medžiagos: plastikas, audiniai ir kt.). Dalis tyrimų ir bandymų pateikiama priešmokyklinuko knygoje (kaip susidaro balas – „Per balas“; garso galia – „Į pasaką“; į kurią pusę nuriedės margutis – „Pas Velykų bobutę“; kuo ką jauti – „Per mokslo kalnus“ ir kt.), kiti siūlomi tyrimai ir eksperimentai (sėklų daiginimas, „pupų jėga“, „smagūs žirniai“, bandymai su daiktų dydžiais ir svoriais, oro pasipriešinimu ir t. t.) aprašyti pedagogo knygoje. „O-O-OPA!“ sąsiuvinyje yra kai kurių bandymų išvadoms ir apibendrinimui skirti lapai. Vaikai patys stengiasi nuspėti galimus tyrimo rezultatus, juos patikrinti bandymais ir kuo savarankiškiau suformuluoti išvadas. Be to, tyrinėti smagu! Pateikiama daug praktinės veiklos (drugelio, kukurūzinio arkliuko gamyba, sraigių ir sliekų stebėjimas, sausainių kepimas, „miško sodinimas“ dėžėje, atliekų rūšiavimas ir pan.).

PUBP priede nurodytose gairėse išskirtos ugdymo sritys: kalbos suvokimas ir kalbėjimas (4.1.1), skaitymo ir rašymo pradmenys (4.1.2). Gairėse siūloma sudaryti galimybę nuolat klausytis sekamų pasakų, skaitomų grožinės literatūros ir pažintinių tekstų, deklamuojamų eilėraščių, muzikos įrašų (...), vaikai turėtų teikti siūlymų veiklai ir ją aptarti. Įgyvendinant šią programos dalį, komplekte „OPA PA!“ parengti klausymo įrašai – 6 CD plokštelės. Įrašuose pateikiama įvairaus amžiaus, tembro, skirtingo žmonių kalbėjimo tempo pavyzdžių. Vaikai turi galimybę klausytis ne tik auklėtojo(-os) skaitomų kūrinių. Išklausę kūrinių ar ištrauką patys gali siūlyti tolesnę praktinę veiklą – kurti tęsinį, suvaidinti, piešti filmuką ar pan. Norint paskatinti šešiametius kalbėti klausytojų grupei (išsakyti savo mintis, įspūdžius, pasidalyti patirtimi...) kasdien išnaudojamas ryto rato ir dienos veiklos apibendrinimo laikas. Visi šešiametiai jau pažįsta dalį raidžių, keletą ar keliolika jų jau geba parašyti, dažniausiai moka užrašyti savo vardą. Tai amžius, kai noras išmokti skaityti, jei dar nemoka, yra pats didžiausias. „OPA PA!“ komplekte supažindinama su raidėmis nuosekliai, pamažu. Kiekvieną savaitę išmokstama po 1 naują raidę. Susipažinus su raidės forma (su raidėmis supažindinama atsižvelgiant į tai, iš kelių elementų jos sudarytos, pvz., vienas pagaliukas – I, du pagaliukai – T, V, L ir t. t.). Tada pateikiamos raidės su pilveliais, lankeliais, raitytos; vaikai šią raidę lipdo, piešia, štampuoja, lanksto, klijuoja; raidę randa grupės draugų varduose, kituose rašytiniuose pavyzdžiuose. Gebantys skaityti vaikai stengiasi garsiai perskaityti priešmokyklinuko knygoje esantį 3–4 sakinių tekstuką. Tie, kurie skaityti dar nemoka, seka teksto eilutes ir taip imituoja skaitymą. Tokia organizuota veikla kartą per savaitę trunka 5–7 min. Kitu metu šešiametiai mokosi skaityti žaisdami. Žinoma, ne visi vaikai iki mokyklos išmoks skaityti. Tai ir nėra būtina, nes kiekvieno vaiko patirtis, gebėjimai ir ugdymosi poreikiai yra skirtingi. Todėl priešmokyklinėje grupėje reikėtų labiau susitelkti į foneminės vaikų klausos lavinimą, o ne kokybišką

skaitymą. „OPA PA!“ komplekte (užduočių bloknote, „O-O-OPA!“ sąsiuvinuose, pedagogo knygoje) yra gausu įvairaus sudėtingumo garsinės analizės pavyzdžių. Komplektas sudarytas taip, kad skatintų vaikų domėjimąsi knyga, motyvuotų juos vartyti ją, skaityti, turėti savo knygą (priešmokyklinuko knyga). Išskirtinis dėmesys knygai skiriamas temoje „Ant kilimo“, kur šešiamečiai supažindinami su garsinėmis, elektroninėmis, paveikslėlių knygomis, enciklopedijomis ir kt., lankosi knygyne ir bibliotekoje, patys kuria įvairias knygeles (piešinėlių, raidžių, atspaudų ir pan.).

PUBP priede nurodytose gairėse išskirtos ugdymo sritys: dailė ir kitos vaizduojamojo meno rūšys (5.1.1), muzika (5.1.2), šokis (5.1.3), vaidyba (5.1.4). Šio amžiaus vaikų kasdieniai užsiėmimai neįsivaizduojami be meninės kūrybinės veiklos. Vaikai jau pažįsta pagrindines spalvas. Žaisdami jomis, jas maišydami atranda naujų spalvų, atspalvių („Rudens dirbtuvėje“). Eksperimentuodami su tradicinėmis dailės priemonėmis, sukuria netradicinį, netikėtą rezultatą (temos „Per balas“, „Prie eglutės“, „Sėklų karalystėje“ ir kt.). Pedagogo knygoje pateikiama nemažai kūrybinių darbų (projektų), kuriuos gali atlikti vaikų poros („Miško takeliu“ – darbelis „Grybų tiltas“), nedidelės vaikų grupelės („Ant stogo“ – aplikacija „Nakties dangus“) ar visa grupė kartu („Į pasaką“ – filmo „Katinėlis ir gaidelis“ kūrimas; „Per Lietuvą“ – koliažas). Vaikai skatinami tvarkingai atlikti ir užbaigti darbelius, paskui sutvarkyti darbo vietą. Dainos, rateliai, tradiciniai liaudies žaidimai, spontaniškai suvaidinti siužetai – tai įprasta šešiamečio kasdienybė. „OPA PA!“ komplekte pateikiama daug šio amžiaus vaikams skirtų dainelių, šokių, ratelių (kiekvieną savaitę bent po vieną su aptariama tema susijusią dainą ir (ar) ratelį). Daugeliui dainelių mokyti yra fonogramos. Vaikai skatinami klausytis didelės meninės vertės kūrinių (pvz., B. Dvariono „Žvaigždutė“, K. Debussy „Akvariumas“...), muzikuoti, ritmuoti („Gyvulių choras“ temoje „Senelio kieme“, „Kepam duoną“ – „Prie stalo“ ir pan.), daryti paprasčiausius muzikos instrumentus ir jais groti. Dažnai ritminės, šokio ar muzikavimo pratybos natūraliai perauga į mažus vaidinimus („Prie puodelio arbatos“, „Prie eglutės“, „Po kopūsto lapu“ ir pan.). Ypač daug erdvės ir laisvės vaikų kūrybai numatyta kūrybiniais penktadieniais. Pasak žymiojo humanisto profesoriaus Šalvos Amonašvilio, „vaikai nori tapti suaugusiaisiais, nori būti daug augesni, negu yra“. Tai matyti iš vaidybinių žaidimų, kai kiekvienas šešiametis imasi suaugusio žmogaus „pareigų“. Kiekvienas jų svajoja apie mokyklą. Komplektas „OPA PA!“ ne mokymo priemonė, ji kviečia vaikus tiesiog žaisti mokyklą: atsiversti knygelę, trumpam sukaupti dėmesį, iki galo atlikti net ir nelabai įdomią užduotį, klausytis ir išgirsti, tartis su draugais ir džiaugtis kiekviena diena pamažu tiesiant takelį tikrosios mokyklos link.